

Nr 158.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk; given Stockholms slott den 20 februari 1926.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Viktor Larsson.

F ö r s l a g

till

L a g

om vissa ändringar i lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Härigenom förordnas,

dels att 23 § i lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattensfallsverk skall erhålla följande ändrade lydelse¹;

dels ock att den vid nämnda lag fogade åldersförteckning skall erhålla den ändrade lydelse¹, härvid fogade åldersförteckning utvisar.

23 §.

1. Beloppet av pension i fall, som avses i 22 § 1 mom. a) (ålderspension), bestämmes, med det undantag som i 2 mom. sägs, enligt följande grunder:

a) Innehar tjänstemannen minst 30 tjänstår och har han tillika minst 30 avgiftsår, utgår *hel* pension. Denna utgör samma belopp som summan av de för tjänstemannen vid tiden för hans avgång från tjänsten gällande statspensionsunderlag och avgiftspensionsunderlag. För tjänsteman, som under kortare tid än tre år innehaft den befattning, från vilken avgång äger rum, skall emellertid beloppet av hel pension utgöra medeltalet av de högsta pensionsunderlag, vilka under vart och ett av de senast förflutna tre åren före avgången varit gällande för honom; och skall, därest sådan tjänsteman under någon del av nämnda tid, utan att tillika innehava tjänst, som i denna lag avses, innehaft annan stats-tjänst, med vilken rätt till pension är förenad, pensionsunderlag beräknas jämväl för den tid sådan tjänst innehafts, varvid, om för sådan tjänst icke gäller något pensionsunderlag, i sådant avseende skall beräknas det belopp, som bestämts såsom pension för tjänsten.

b) Uppgår antalet av tjänstår eller av avgiftsår icke till 30, utgår *avkortad* pension, vilken beräknas så, att densamma motsvarar beloppet av hel pension minskat med $\frac{1}{120}$ av statspensionsunderlaget för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger 30, och med likaledes $\frac{1}{120}$ av avgiftspensionsunderlaget för varje full fjärdedel av år, varmed antalet avgiftsår understiger 30.

¹ Senaste lydelse, se 1925: 215.

2. Utan hinder av vad i 1 mom. stadgas i fråga om för hel pension erforderligt antal avgiftsår skall beträffande rikstelefonist i telefonexpedition vid telegrafverket gälla, att hel pension tillkommer sådan tjänsteman, därest denne kan räkna minst 30 tjänstår och minst 25 avgiftsår. Innehar tjänstemannen icke nämnda antal tjänstår eller avgiftsår, beräknas avkortad pension på sätt i 1 mom. sägs, med iakttagande likväl att beloppet av hel pension minskas med $\frac{1}{100}$ av avgiftspensionsunderlaget för varje full fjärdedel av år, varmed antalet avgiftsår understiger 25.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1926.

Åldersförteckning,

angivande den i 19 § i lagen avsedda pensionsålder för en var sådan befattning vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, som tillsättes genom konstitutorial.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensionsålder	Befattning	Pensionsålder	Befattning	Pensionsålder	Befattning	Pensionsålder
1	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Skrivbiträde	63	Skrivbiträde	63	Skrivbiträde	63	Skrivbiträde	63
3	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Kontorsbiträde	63	Kontorsbiträde	63	Kontorsbiträde	63	Kontorsbiträde	63
5	Brevbärande Expeditions-vakt Stationsmästare av klass 8	65	Expeditions-vakt Stationsbiträde	67 65	Banvakt	63	Expeditions-vakt Vakt	67 63
		¹ 67			Eldare å ångfärja	60		
		67			Expeditions-vakt	67		
					Förrädsvakt	65		
					Ledningsvakt	63		
					Matros	63		
					Stationskarl	63		
	Vagn- och stallkarl	63						
6	Postiljon	65	Förste stationsbiträde Rikstelefonist	65 ³ 55	Maskin- och pannskötare	² 65	—	—
					Maskinvakt å ångfärja	65		
					Portvakt	65		
					Rorgångare	65		
					Timmerman å ångfärja	65		
					Trafikbiträde	63		
					Vagnskötare	63		
7	Brevbärande Förste expeditionsvakt Kanslibitråde Reparator Stationsmästare av klass 7 Värdebrevbärare	65 67 67 63 67 65	Förste expeditionsvakt Inkasserare Kanslibitråde Reparator	67 65 67 60	Banförman	63	Förrädsförman Förste expeditionsvakt Kanalförman Kanslibitråde Skogvaktare	65 67 65 67 65
					Förrädsförman	65		
					Förste expeditionsvakt	67		
					Förste portvakt	65		
					Kanslibitråde	67		
					Lokomotiveldare	60		
					Reparator	63		
Trädgårdsförman	65							

¹ För expeditionsvakt, som tjänstgör vid postkontor, är pensionsåldern 65 år.

² För maskin- och pannskötare, som tjänstgör vid kollossningskran, är pensionsåldern 63 år.

³ För rikstelefonist, som icke tjänstgör i telefonexpedition vid telegrafverket, är pensionsåldern 63 år.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
8	Förste postiljon	65	Kassör	67	Konduktör	63	Kontorist	67
			Kontorist	67	Kontorist	¹ 67	Maskinist	63
9	—	—	Stationsförman	65	Maskinskötare å ångfärja	65	Montör	63
					Stallförman	65		
10	Bokbinderi- förman	65	Förste reparatör	63	Bangårdsmäs- tare	63	Fyrmästare	63
			Kassör	67	Banmästare	63	Muddermästare	65
11	Tryckeri- förman	65			Förste kontorist	² 67	Slussmästare	65
					Överpostiljon	65	Förste reparatör	63
12	Postexpeditör	67	Kansliskrivare	67	Lednings- förman	63		
			Kopist	63	Tågmästare	63		
13	—	—	Telegraf- expeditör	³ 65	Verkstads- förman	65		
			Vaktföre- ståndare	65				
12	Förste post- expeditör	67	Förrådsmästare	65	Förrådsmästare	65	Befälhavare å bogserbåt	65
			Förste kassör	67	Förste ban- mästare	63	Förrådsmästare	65
13	Stations- mästare av klass 6	67	Förste telegraf- expeditör	⁴ 65	Förste kansli- skrivare	67	Förste kansli- skrivare	67
			Transport- mästare	65	Lokomotiv- förare	60	Förste montör	63
12	—	—	Linjeförman	63	Maskinist	65	Kassör	67
			Radiotelegrafist	65	Stationsmästare av klass 6	65	Schaktmästare	65
13	—	—	—	—	Tredje maskinist å ångfärja	65	Trädgårds- mästare	65
							Tredje styrman	65
13	—	—	—	—	Trädgårds- mästare	65		
							Vagnårds- mästare	65
13	—	—	—	—	—	—	—	—

¹ För kontorist, som tjänstgör vid distrikts trafikavdelning, är pensionsåldern 65 år.

² För förste kontorist, som tjänstgör vid distrikts trafikavdelning, är pensionsåldern 65 år.

³ För telegrafexpeditör, som tjänstgör vid distriktsbyrå eller hos telegrafstyrelsen, är pensionsåldern 67 år.

⁴ För förste telegrafexpeditör, som tjänstgör vid distriktsbyrå eller hos telegrafstyrelsen, är pensionsåldern 67 år.

Lönegrad	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
14	Faktor	65	—	—	—	—	Byggmästare	65
			Förste maskinist	63				
			Reparationsmästare	65				
			Verkstadsmästare	65				
15	Postassistent	67	Förrådsbokhållare	65	Kontorskrivare	67	Kontorskrivare	67
			Kontorskrivare	67	Ledningsmästare	63	Maskinmästare	65
			Materialförvaltare	65	Ritare	65	Ritare	65
			Ritare	65	Stationskrivare	65	Stationsmästare	63
			Telegrafassistent	¹ 65	Vagnmästare	65	Övermontör	63
			Telegrafkommissarie av klass 6	65	Verkstadsmästare	65		
16	Stationsmästare av klass 5	67	Linjemästare	63	Andre maskinist å ångfärja	65	Instrumentmakare	65
			Verkmästare	63	Andre styrman	65	Mätaretekniker	65
					Lokomotivmästare	65		
					Stationsinspektör av klass 4 B	65		
					Stationsmästare av klass 5	65		
					Överbanmästare	² 65		
17	Förste postassistent	67	Bokhållare	67	Bokhållare	67	Bokhållare	67
			Förste telegrafassistent	³ 65	Förste stationskrivare	65	Driftverkmästare	65
			Katalogredaktör	67				
			Telegrafkommissarie av klass 5	65				
18	Postmästare av klass 4	67	Förste bokhållare	67	Förste bokhållare	67	Kanalinspektör av klass 2	67
			Telegrafkommissarie av klass 4	65	Förste telegrafist	67		
					Stationsinspektör av klass 4 A	65		
					Övermaskinist av klass 2	65		

¹ För telegrafassistent, som tjänstgör vid distriktsbyrå eller hos telegrafstyrelsen, är pensionsåldern 67 år.

² För överbanmästare, som förestår avdelning, är pensionsåldern 63 år.

³ För förste telegrafassistent, som tjänstgör vid distriktsbyrå eller hos telegrafstyrelsen, är pensionsåldern 67 år.

Tjänstern	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk	
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder
19	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Kontrollör Postmästare av klass 3	67 67	Ingenjörssi- stent Kontrollör Telegrafkom- missarie av klass 3	65 65 65	Förste styrman av klass 2 Stationsinspek- tor av klass 3 Underingenjör Underinspektör Övermaskinist av klass 1	65 65 65 65 65	—	—
21	Aktuarie Förräds- förvaltare Notarie Registrator Revisor Revisor och bokhållare	67 67 67 67 67 67	Aktuarie Förräds- förvaltare Huvudkassör Notarie Revisor	67 67 67 67 67	Aktuarie Byråassistent Distriktskassör Expeditions- föreståndare Förste styrman av klass 1 Huvudkassör Kontrollör Notarie Registrator Revisor	67 65 67 65 65 67 67 67 67 67	Förste kassör Kanalinspektör av klass 1 Kontrollör Notarie Registrator Revisor	67 67 67 67 67
22	Förste kon- trollör Postmästare av klass 2	67 67	Avdelnings- ingenjör Förste kon- trollör Inköpschef Konstruktör Kontorschef Radiokommis- sarie Telegrafkom- missarie av klass 2	65 65 67 65 67 65 67	Baninspektör Distrikts- kamrer Elektroingenjör Förräds- förvaltare Konstruktör Maskin- inspektör Stations- inspektör av klass 2 Verkstads- kamrer	65 67 65 67 65 65 65 65 67	Kontorschef	67
23	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Förste aktuarie Intendent Postmästare av klass 1 B Sekreterare Överkontrollör	67 67 67 67 67	Förrädskamrer Sekreterare Telegrafkom- missarie av klass 1 B Överkontrollör	67 67 67 65	Befälhavare av klass 2 å ång- färja Förrädskon- trollör Förste aktuarie Förste kon- trollör Milkontrollör Sekreterare Stations- inspektör av klass 1 B	65 67 67 67 67 67	Kamrer Sekreterare	67 67

¹ För kontrollör, som tjänstgör vid distriktsbyrå eller hos telegrafstyrelsen, är pensionsåldern 67 år.

² För förste kontrollör, som tjänstgör vid distriktsbyrå eller hos telegrafstyrelsen, är pensionsåldern 67 år.

Lönegråd	Vid postverket		Vid telegrafverket		Vid statens järnvägar		Vid statens vattenfallsverk		
	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	Befattning	Pensions- ålder	
25	Postmästare av klass 1 A	67	—	—	Stationsinspek- tor av klass 1 A	65	—	—	
26	Kamrer Sekreterare Överpost- mästare	67	Byråingenjör Kameralinten- dent Linjeingenjör Sekreterare Telegrafkom- missarie av klass 1 A	67	Baningenjör Befälhavare av klass 1 å ång- färja Byråingenjör Chef för statisti- ska kontoret Förste revisor Intendent Kamrer Maskiningenjör Sekreterare Signalingenjör Telegraf- ingenjör Trafikinspektör Överinspektör	65	Byråingenjör Direktörsassis- tent vid ka- nalverk	67	
		67		65		65		65	
		67		65		67		65	
		67		65		67		65	
		67		65		67		65	
		67		65		67		65	
		67		65		67		65	
		67		65		67		65	
		67		65		67		65	
		67		65		67		65	
27	Förste intendent	67	Förste byrå- ingenjör Förste linje- ingenjör Förste sekrete- rare Verkstads- ingenjör	67	Distriktssekre- terare Förrådsinten- dent Förste ban- ingenjör Förste byrå- ingenjör Förste maskin- ingenjör Förste sekrete- rare Förste trafik- inspektör Lantmätare Överinspektör	67	Direktörsassis- tent vid kraft- verk Distrikts- ingenjör Förste byrå- ingenjör Förste sekre- terare	65	
				65		67		65	
				67		65		67	65
				65		67		65	67
				65		67		65	67
				65		67		65	67
				65		67		65	67
				65		67		65	67
				65		67		65	67
				65		67		65	67
28	Byrådirektör Ombudsman	67	Byrådirektör	67	Arkitekt Byrådirektör Ombudsman Överkontrollör	67	Byrådirektör Driftchef	67	
		67		67		67		65	
29	Postdirektör	67	Trafikdirektör	67	—	—	Kanaldirektör	65	
30	Byråchef	67	Byråchef Linjedirektör Telefondirektör Telegraf- direktör	67	Bandirektör Byråchef Förste byrå- direktör Maskindirektör Trafikdirektör	65	Byråchef Förste byrå- direktör	67	
				65		67		67	
				67		67		67	
				67		65		65	

För kvinnlig innehavare av sådan befattning, för vilken i denna förteckning angivits högre pensionsålder än 64 år, skall pensionsaldern tills vidare och intill dess annorledes varder förordnat inträda vid 64 levnadsår.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 20 februari 1926.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför departementschefen, statsrådet Larsson:

Jag anhåller nu att få till behandling upptaga frågan om vissa ändringar i lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Enligt 23 § i berörda lag utgår *hel* ålderspension under förutsättning bland annat, att tjänstemannen innehar minst 30 tjänstår och tillika minst 30 avgiftsår. Uppgår antalet av tjänstår eller av avgiftsår icke till 30, utgår *arkortad* pension, vilken beräknas så, att densamma motsvarar beloppet av hel pension minskat med $\frac{1}{120}$ av statspensionsunderlaget för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger 30, och med likaledes $\frac{1}{120}$ av avgiftspensionsunderlaget för varje full fjärdedel av år, varmed antalet avgiftsår understiger 30.

Minskat antal avgiftsår för rikstelefonist.

I den vid omförmälda lag fogade åldersförteckningen är under telegrafverket upptagen, bland andra, befattningen rikstelefonist med en pensionsålder av 55 år.

I proposition, nr 155, framlade Kungl. Maj:t för 1925 års riksdag förslag till lag om vissa ändringar i 1920 års pensionslag, vilka ändringar voro betingade av bland annat vid nämnda riksdag framlagt förslag i fråga om ordnandet av kvinnliga befattningshavares avlöningsförhållanden. I en med anledning av berörda proposition väckt motion (II: 449) hemställdes bland annat, att riksdagen måtte uttala, att i de övergångsbestämmelser, som av Kungl. Maj:t sedermera komme att utarbetas, bestämmelse måtte införas därom, att rikstelefonist, som vid antagandet i ordinarie befattning nått en levnadsålder överstigande tjugufem år, finge genom erläggande av viss högre pensionsavgift komma i åtnjutande av hel pension. Till stöd för detta yrkande anfördes i motionen följande:

Frågans behandling vid 1925 års riksdag.

»Enär det enligt pensionslagen fordras 30 avgiftsår för att hel pension må erhållas, kan en rikstelefonist, som numera aldrig tillträder ordinarie tjänst vid så tidig ålder som 25 år, icke uppnå hel pension. Det är därför högeligen önskvärt, att det hos Kungl. Maj:t sedan ett par år tillbaka vilande förslaget om pensionering av icke-ordinarie personal kommer till avgörande. Om så skedde, skulle de icke-ordinarie telefonisterna få börja erlægga pensionsavgifter och således med stöd av 20 § 2 mom. i pensionslagen få räkna avgiftsår även innan de bleve ordinarie befattningshavare, varigenom de skulle hinna att före pensionsålderns uppnående även uppnå 30 avgiftsår. Ett uttalande i ämnet från riksdagens sida skulle följaktligen vara önskvärt, så att extra-ordinarie-pensioneringen icke förbliver oavgjord. Särskilda övergångsbestämmelser krävas emellertid för att de, som redan nu överskridit 25-årsaldern utan att hava vunnit befordran till ordinarie rikstelefonist, icke skola gå miste om hel pension. En dylik övergångsbestämmelse kunde gå ut på att de ifrågavarande befattningshavarna kunde få erlægga viss högre pensionsavgift till gengäld för att de icke komma att erlægga sådan under fulla 30 år.

Då i propositionen förutsattes, att Kungl. Maj:t skulle utfärda övergångsbestämmelser i anslutning till riksdagens beslut, torde någon text för en dylik övergångsbestämmelse ej nu behöva utarbetas utan endast ett uttalande från riksdagens sida vara erforderligt.»

I skrivelse, nr 351, i anledning av förberörda proposition yttrade riksdagen beträffande nyssnämnda motionsvis gjorda yrkande till en början, att riksdagens vederbörande utskott från kommunikationsdepartementet fått mottaga en av telegrafstyrelsen till chefen för nämnda departement ingiven skrivelse, vari rörande motionärens förslag anförts bland annat följande:

Telegrafstyrelsen vore i hög grad intresserad av att båda de av motionären berörda spörsmålen vunne sin lösning, nämligen *dels* frågan om pensioneringsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare och *dels* frågan om åtgärder till beredande av möjlighet för sådana telefonister, som efter fyllda 25 års ålder redan vunnit befordran till ordinarie rikstelefonist eller komme att vinna sådan befordran före det bestämmelser om pensionering av icke-ordinarie personal meddelats, att genom erläggande av viss högre pensionsavgift tillförsäkra sig full avgiftspension vid pensionsålderns uppnående. Den förstnämnda frågan syntes icke kunna vinna sin lösning vid 1925 års riksdag, men telegrafstyrelsen ville i allt biträda vad motionären i detta ämne anført.

Vad anginge den senare frågan, syntes hinder icke böra möta att på den av motionären anvisade vägen omedelbart ernå en lösning; och återopade telegrafstyrelsen en tidigare verkställd försäkringsteknisk utredning i ämnet, vilken gäve vid handen, att de av frågan berörda 66 rikstelefonisterna genom att från och med juli månad 1925 under sin återstående tjänstetid erlægga en i de flesta fall ganska liten månatlig tilläggsavgift borde kunna tillförsäkra sig rätt till full avgiftspension vid pensionsålderns uppnående. Det övervägande flertalet eller 57 av de 66 ifrågavarande telefonisterna hade förklarat sig villiga erlægga de för dem uträknade tilläggsavgifterna.

Då med varje år som ginge allt större svårighet uppkomme att möjliggöra för de rikstelefonister, varom fråga vore, att genom höjd avgiftsbetalning tillförsäkra sig full avgiftspension, enär tilläggsavgifterna bleve högre, allt efter som de närmade sig pensionsåldern, ansåge telegrafstyrelsen det högeligen önskvärt, att riksdagen omedelbart måtte lämna Kungl. Maj:t bemyndigande att, i samband med utfärdande av övergångsbestämmelser till pensionslagen för kommunikationsverken, meddela föreskrift, att tills vidare gälla, om rätt för den, som konstituerats eller konstitueras till rikstelefonist efter uppnådda 25

års ålder, att för erhållande av full avgiftspension vid pensionsålderns uppnående erlægga de månatliga tilläggsavgifter till telegrafverkets pensionsfond, som efter försäkringsteknisk utredning vore för sådant ändamål erforderliga.

Slutligen finge telegrafstyrelsen, under vidhållande av sin flera gånger uttalade bestämda mening, att pensionsåldern för kvinnlig rikstelefonist, som sysselsattes i växelbordstjänst, icke borde överstiga 55 år, meddela, att en del rikstelefonister sysselsattes med rent kontorsarbete och att för dem hinder ej mötte att stadga en något högre pensionsålder.

För egen del anförde riksdagen:

»Vad berättar det i sistberörda motion framställda förslaget om rätt för rikstelefonist, som vid antagandet i ordinarie befattning uppnått en levnadsålder överstigande 25 år, att för erhållande av hel avgiftspension erlægga viss tilläggsavgift, har riksdagen ansett sig icke utan närmare utredning rörande de konsekvenser, som kunna föranledas av ett dylikt medgivande, kunna nu lämna det i motionen ifrågasatta bemyndigandet. Med hänsyn till innehållet i telegrafstyrelsens ovanintagna skrivelse har riksdagen emellertid funnit sig böra hos Kungl. Maj:t anhålla om närmare utredning i ärendet.»

Under åberopande av det anförda anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte dels låta verkställa utredning i fråga om rätt för den, som konstituerats eller konstitueras till rikstelefonist efter uppnådda 25 års ålder, att för erhållande av hel avgiftspension vid uppnådd pensionsålder till telegrafverkets pensionsfond erlægga för sådant ändamål erforderliga tilläggsavgifter, dels ock för riksdagen framlägga det förslag, vartill sådan utredning kunde föranleda.

Med skrivelse den 14 januari 1926 har 1921 års pensionskommitté inkommit med i anledning härav infordrad utredning och förslag i ämnet. Kommittén har därvid anförts: 1921 års pensionskommitté.

»Till en början må framhållas, att beträffande dem, som före den 1 juli 1920, då pensionslagen för kommunikationsverken trädde i kraft, utnämnts till ordinarie rikstelefonist, någon särskild föreskrift till ordnande av deras pensionsförhållanden icke erfordras, enär genom övergångsbestämmelse i lagen medgivits, att de må tillgodoräkna såsom avgiftsår den tjänstetid, de innehaft extra ordinarie anställning vid verket.

Däremot ställer sig saken annorlunda beträffande dem, som först efter lagens ikraftträdande befordrats till ordinarie rikstelefonist. Enligt de uppgifter, kommittén erhållit från telegrafstyrelsen, hava av de inalles 171 rikstelefonister, vilka under tiden 1 juli 1920—31 december 1925 erhållit ordinarie anställning vid telegrafverket, 116 befattningshavare vid ordinarieblivandet innehaft en levnadsålder överstigande 25 år. Av sistnämnda antal hava tillhoppa 90 tjänstinnehavare erhållit befordran till ordinarie tjänst under tiden mellan deras 25 och 30 levnadsår. Enligt en likaledes från telegrafstyrelsen erhållen uppgift hava samtliga de befattningshavare, till antalet 25, vilka från och med den 1 januari 1926 befordrats till ordinarie rikstelefonisttjänst, överskridit 25-årsåldern. Då den vid telegrafverket för närvarande förekommande egentliga pensioneringen av icke-ordinarie personal icke omfattar telefonister och alltså ifrågavarande rikstelefonister under extratiden icke haft tillfälle att genom erläggande av avgifter bidraga till sin pensionering och då, såsom i det följande närmare skall framhållas, någon sänkning i befordringsåldern beträffande rikstelefonist för framtiden icke lär vara att förvänta, är det tydligt, att det över

vägnande flertalet av dem, som numera vinna ordinarie anställning som rikstelefonister, icke kunna beräknas enligt nu gällande pensionsbestämmelser komma i åtnjutande av hel ålderspension.

Detta måste enligt kommitténs mening anses vara en oegentlighet, som på något sätt bör avlägsnas. Att såsom ifrågasatts de rikstelefonister, om vilka nu är fråga, skulle bliva skyldiga eller åtminstone berättigade att genom särskilda tilläggsavgifter under tjänstetiden bereda sig hel pension vid pensionsålderns inträde har kommittén icke kunnat finna överensstämmande med numera vedertagna principer; och ej heller kan det anses billigt att för en enstaka grupp befattningshavare föreskriva högre pensionsavgifter än vad som gäller för övriga med dem i pensionshänseende jämförliga tjänst innehavare. Den för rikstelefonist stadgade lägre pensionsåldern har föranletts av nödvändigheten att för den krävande telefontjänsten behålla allenast personal, som är fullt skickad att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänsteåligganden. Det är sålunda uteslutande ett statens eget intresse, som blivit tillgodosett genom föreskriften om lägre pensionsålder för rikstelefonist än för övriga i lagen avsedda befattningshavare, och det synes kommittén, att detta förhållande icke bör för befattningshavaren medföra ekonomiska förpliktelser för pensioneringen utöver dem, som påvila andra i pensionshänseende likställda tjänstemän.

Till denna uppfattning har kommittén kommit jämväl i betraktande av de förhållanden i förevarande avseende, som äro rådande inom allmänna civilförvaltningen. För ett stort antal befattningshavare inom de till allmänna civilförvaltningen hörande förvaltningsområdena är för erhållande av hel pension redan nu med hänsyn till tjänstens krav stadgat ett lägre antal tjänstår än det eljest normala och samma skulle ock förhållandet bliva för framtiden, därest det av kommittén till Kungl. Maj:t avgivna nya förslag till civil tjänstepensionslag vinner statsmakternas gillande. Med hänsyn till den för dem gällande låga pensionsåldern har kravet på antal tjänstår för hel pension fått jämkas; och då för allmänna civilförvaltningens befattningshavare icke skiljes på tjänstår och avgiftsår, erhålla de hel pension, om de innehava härför stadgad tjänstetid, oavsett om de under större eller mindre del av denna tid erlagt pensionsavgift.

Enligt kommitténs förmenande skulle för övrigt en anordning med särskilda tilläggsavgifter i viss mån innebära en återgång till det system i fråga om pensionsavgifternas beräkning, som tidigare tillämpats vid telegrafverket och sålunda, såsom förut nämnts, icke överensstämmer med de numera tillämpade pensioneringsprinciperna.

Om ock kommittén sålunda av rent principiella skäl anser sig icke kunna förorda det i motionen föreslagna sättet för avhjäljande av de ojämnheter i pensionshänseende, som nu gällande pensionsbestämmelser skulle komma att medföra för vissa rikstelefonister, synes det likväl kommittén billigt, att annan åtgärd vidtages för vinnande av det antydda syftet. I sådant hänseende har kommittén funnit det principiellt riktigtast och jämväl ur praktisk synpunkt enklast, att ett lägre antal för hel pension erforderliga avgiftsår stadgas för nu ifrågavarande befattningshavare än som i kommunikationsverkens pensionslag eljest finnes föreskrivet, och har kommittén ansett sig böra förorda, att för hel pension skall erfordras minst 25 avgiftsår. Genom ett stadgande av denna innebörd skulle rikstelefonist, som vunnit ordinarie anställning senast vid uppnående av 30 års ålder, kunna under förutsättning tillika av uppnådda 30 tjänstår komma i åtnjutande av oavkortad pension, varigenom olägenheterna i de nu för rikstelefonisterna rådande pensionsförhållandena i de flesta fall skulle bliva avlägsnade.

Kommittén har ansett sig så mycket hellre kunna föreslå nämnda nedsättning i det för hel pension erforderliga antalet avgiftsår, som de ordinarie rikstele-

fonisterna i likhet med övriga ordinarie kvinnliga befattningshavare, enligt de från och med den 1 juli 1925 gällande föreskrifter, för sin tjänste- och familjepensionering sammanlagt erlägga en avgift, som torde väl räcka till för täckande jämväl av den genom avgiftsårens minskning uppkommande ökningen i pensioneringskostnaderna.»

Beträffande frågan, huruvida den av kommittén sålunda föreslagna bestämmelsen skall givas permanent karaktär eller icke, yttrar kommittén:

»Enligt vad som uttalats såväl i motionen som jämväl i telegrafstyrelsens ovan återgivna skrivelse, skulle en föreskrift, som avsåge att undanröja den anmärkta ojämnheten i rikstelefonisternas pensionsförhållanden, allenast behöva få karaktären av ett övergångsstadgande i avvaktan på meddelande av nya bestämmelser för pensionering av icke-ordinarie personal vid kommunikationsverken, då nämligen, sedan de icke-ordinarie telefonisterna inordnats under pensioneringen, dessa skulle börja erlägga pensionsavgift och sålunda kunna räkna avgiftsåret redan under icke-ordinarietiden, varigenom de medhunnit att före pensionsålderns inträde uppnå det i pensionslagen stadgade antalet 30 avgiftsåret.

I detta avseende torde pensionskommittén böra erinra, hurusom kommunikationsverkens lönekommitté i ett den 6 november 1922 avgivet betänkande framlagt förslag i fråga om pensionering av den vid kommunikationsverken anställda icke-ordinarie personalen. Enligt berörda förslag skulle bl. a. även viss icke-ordinarie telefonistpersonal bliva delaktig av den utav lönekommittén föreslagna tjänstepensioneringen. Här om yttrar lönekommittén följande (sid. 21):

'En till antalet betydande personalgrupp inom telegrafverket utgöra *telefonisterna*. Beträffande telefonisternas anställningsförhållanden torde följande redogörelse böra lämnas. Nyrekrytering av telefonistpersonal sker endast vid lokalavdelningarna. Efter genomgången provnings- och utbildningstid antages elev till extra lokaltelefonist och erhåller antagningsbevis. I denna tjänstegrad har hon att vid behov förrätta tjänstgöring såsom vikarie under semester eller sjukledighet. Då hon sedermera erhållit fast förordnande, kallas hon lokaltelefonist. Från lokaltelefonist sker sedermera befordran till lands-telefonist, extra rikstelefonist och ordinarie rikstelefonist.

Enligt vad kommittén erfarit, uppsägas de telefonister, som icke befinnas lämpliga för fortsatt anställning, i allmänhet vid utgången av deras femte tjänstår. De telefonister, som icke då bliva entledigade, äro sålunda att från verkets sida anse såsom mera fast anställda. Å dessa synes kommitténs förslag till pensionsbestämmelser för extra ordinarie tjänstemän m. fl. tillämpligt, oavsett vilken tjänstegrad i icke-ordinarie anställning de innehava.'

Då första anställning såsom telefonist vid telegrafverket i regel vinnes vid 18 å 19 års ålder, skulle sålunda enligt lönekommitténs förslag avgiftsinbetalningen för tjänstepensioneringen i allmänhet börja, innan befattningshavaren nått 25 års ålder. Emellertid har, sedan lönekommitténs ifrågavarande pensionsförslag avgavs, en väsentlig förändring inträtt i telefonistpersonalens utsikter att vinna fastare anställning. Till följd av vissa förhållanden, såsom ändrad arbetsfördelning, den tekniska utvecklingen av expeditionsanordningarna, automatiseringen av telefonnätet m. m., kan en telefonist numera, enligt vad från telegrafstyrelsen inhämtats, ofta icke förrän efter uppnådd 25 års ålder vinna sådan fast anställning vid telegrafverket, att tjänstepensionering under icke-ordinarietiden lämpligen bör ifrågakomma. Detta förhållande belyses ock genom en pensionskommittén av telegrafstyrelsen tillbandahållen, här nedan intagen statistik, utvisande vid vilka åldrar befordring till extra rikstelefonist ägt rum under de senaste fem åren.

Å r	Antal befattningshavare						Summa befattningshavare
	under 20 år	20—24 år	25—29 år	30—34 år	35—39 år	40 år och där- över	
1921	2	7	6	—	—	1	16
1922	—	13	1	1	—	—	15
1923	—	14	37	8	2	—	61
1924	—	8	29	3	1	1	42
1925	—	3	33	6	5	—	47

Det synes därför som om beträffande den telefonistpersonal, som skulle bliva delaktig i tjänstepensioneringen, de numera inträdda förhållandena skulle i och för sig påkalla viss jämkning i lönekommitténs pensioneringsförslag i syfte att begränsa tjänstepensionsrätten allenast till sådan telefonistpersonal, som kan förväntas för framtiden kvarstanna vid verket.

På grund härav måste enligt pensionskommitténs mening den förordade nedsättningen i antalet avgiftsår för rikstelefonist icke allenast gälla för de rikstelefonister, som efter fyllda 25 år hittills vunnit eller inom den närmaste framtiden vinna ordinarie anställning, utan tillämpas jämväl sedan ordnad pensionering för icke-ordinarie telefonister genomförts. Kommittén anser alltså, att den föreslagna bestämmelsen om lägre antal avgiftsår för rikstelefonist bör erhålla permanent karaktär.»

Kommittén anför, att därest denna kommitténs uppfattning vunne godkännande, vissa ändringar och tillägg syntes böra göras i 23 § av den vid kommunikationsverken gällande pensionslagen av den 4 juni 1920.

Slutligen yttrar kommittén:

Skulle emellertid, såsom telegrafstyrelsen i förut återgivna skrivelse föreslagit, en högre pensionsålder komma att fastställas för sådana rikstelefonister, som sysselsattes i kontorstjänst, än som för närvarande vore för rikstelefonistbefattning stadgad, syntes något behov icke föreligga att beträffande dessa genomföra den av kommittén här ovan föreslagna nedsättningen i antalet för hel pension erforderliga avgiftsår. Under nämnda förutsättning torde därför ifrågavarande sänkning av antalet avgiftsår böra begränsas till att avse allenast rikstelefonist i telefonexpedition.

Slutligen ville kommittén framhålla, att den av kommittén föreslagna ändringen i 23 § icke ansåges böra föranleda ändring i den uti 28 § givna bestämmelsen angående skyldighet för tjänsteman att erlägga avgift i 30 år, utan skulle, därest rikstelefonist kvarstode i tjänst efter det avgift erlagts i 25 år, sådan befattningshavare hava att fortfarande inbetala pensionsavgift så länge tjänstetiden varade, dock högst i 30 år.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer kommittén, att ändring i 1920 års pensionslag måtte vidtagas på sätt kommittén föreslagit.

Telegrafstyrelsen.

I utlåtande den 27 januari 1926 har telegrafstyrelsen anført:

»Anledningen till att telegrafstyrelsen, såsom i pensionskommitténs utlåtande erinras, tidigare uttalat sig för att de telefonister, vilka, under tiden från och med den 1 juli 1920 och intill dess regler för pensionering av icke-ordinarie personal bleve fastställda, konstituerats eller komme att konstitueras till ordinarie rikstelefonist efter uppnådda 25 års ålder, skulle beredas möjlighet att genom erläggande av vissa tilläggsavgifter tillförsäkra sig rätt till full avgiftspen-

sion, var den, att telegrafstyrelsen dels ansåg denna utväg till frågans lösning lättast framkomlig och dels hyste principiell betänklighet mot den andra möjliga utvägen, nämligen att fastställa ett lägre antal avgiftsår för rikstelefonister, emedan detta komme att innebära ett avsteg från den för alla andra tjänstemän vid kommunikationsverken gällande regeln om skyldighet att för erhållande av full avgiftspension erlægga pensionsavgifter under 30 år. Det är emellertid naturligt, att pensionskommittén med sin syn på pensioneringsspörsmålet velat förordade en lösning, som innebär fastställandet av ett lägre antal avgiftsår för rikstelefonisterna. Telegrafstyrelsen anser även, att det låter försvara sig att i fråga om en grupp av tjänstemän, som vid mycket tidig ålder — 17—20 år — inträda i statstjänst, men som av statshänsyn pensioneras långt tidigare än alla andra grupper av befattningshavare vid kommunikationsverken, göra ett undantag från den allmänna regeln om 30 avgiftsår. Det var också därför, som styrelsen lät dess representant inför pensionskommittén meddela, att styrelsen funne ett förslag i den av kommittén nu förordade riktningen antagbart, ehuru givetvis den betänksamhet, som styrelsen hyste redan mot det provisoriska undantag, vilket vid en tidigare tidpunkt ansetts tillfyllest, måste stegras, då det nu, på de av kommittén utvecklade skälen, blivit fråga om ett permanent undantag.

Så som förevarande fråga nu ligger till, anser sig telegrafstyrelsen böra förordade pensionskommitténs förslag med det tillägg, att genom en not till den vid pensionslagen fogade åldersförteckningen utmärkes, att 'pensionsåldern för rikstelefonist, som icke tjänstgör i telefonexpedition vid telegrafverket, är 63 år'. Skulle emellertid säker utsikt finnas att frågan om pensioneringsbestämmelser för icke-ordinarie personal snart vinner sin lösning och om därvid dels föreskrives, att icke-ordinarie telefonist, som kan beräknas komma att stanna i verket, skall börja erlægga pensionsavgift senast vid 25 års ålder — en föreskrift, som väl icke är alldeles önskvärd men dock möjlig — dels ock övergångsvis stadgas, att telefonist — ordinarie eller icke-ordinarie — må såsom avgiftsår tillgodoräkna tiden från och med 25 års ålder, oavsett om pensionsavgifter erlagts eller ej, så skulle telegrafstyrelsen icke anse ett sådant kortvarigt uppskov allt för olägligt.»

Av alla ordinarie befattningar vid kommunikationsverken är rikstelefonist den enda, som har så låg pensionsålder som 55 år. Berörda pensionsålder har bestämts med hänsyn till statens intresse att för det påfrestande arbetet vid växelborden hava personal med snabb uppfattningsförmåga och skarp hörsel, egenskaper som pläga avtaga vid mera framskriden ålder. *Departementschefen.*

Denna låga pensionsålder medför emellertid svårigheter för rikstelefonisterna att vid avgången komma i åtnjutande av hel pension. Av den verkställda utredningen i ärendet framgår nämligen, att till följd av vissa ändrade förhållanden inom telegrafverket telefonisterna numera sällan kunna befordras till ordinarie förrän de uppnått 25 års ålder och sålunda icke vid avgången kunna räkna det antal avgiftsår, som erfordras för hel pension. Även om pensionering av icke-ordinarie telefonistpersonal skulle införas och sålunda rikstelefonister sedermera såsom ordinarie jämlikt 20 § 2 mom. i pensionslagen skulle kunna såsom avgiftsår tillgodoräkna sig den tid, de såsom icke-ordinarie befattningshavare erlagt avgift för sin pensionering, skulle ifrågavarande olägenhet icke därmed bliva helt avhjälpd. På grund av ovan omförmälda förhållanden torde nämligen sådan anställning, som under angiven förutsättning

skulle medföra erläggande av pensionsavgifter, ofta icke komma att vinnas av telefonisterna förrän efter uppnådda 25 levnadsår.

Det synes dock icke riktigt och i varje fall icke med billighet överensstämmande, att detta missförhållande får äga bestånd och antaga karaktären av en så gott som regelbunden företeelse. Jag anser det alltså påkallat att vidtaga åtgärder för de anmärkta olägenheternas avlägsnande. Att i sådant hänseende höja pensionsåldern synes mig icke böra ifrågasättas beträffande de rikstelefonister, som förrätta den krävande trafik tjänsten. I fråga om dessa befattningshavare har jag funnit den ur synpunkten av såväl statens som befattningshavarnas intresse lämpligaste anordningen vara att, på sätt pensionskommittén föreslagit, sänka antalet avgiftsår till 25. Vad åter angår sådana rikstelefonister, som icke utöva växelbordstjänst utan sysselsätas med det mindre ansträngande kontorsarbetet, synes pensionsåldern lämpligen kunna höjas, och vill jag därför tillstyrka telegrafstyrelsens förslag, att pensionsåldern för sådan befattningshavare bestämmes till 63 år, varom anmärkning torde införas i den vid pensionslagen fogade åldersförteckningen. Vid bifall härtill torde någon nedsättning av antalet avgiftsår för en dylik telefonist icke vara erforderlig.

Vissa
ändringar i
åldersförteck-
ningen.

Kungl. Maj:t har förut denna dag på min hemställen beslutat för riksdagen framlägga förslag angående omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer ävensom angående förändrad löneställning för vissa befattningshavare vid kommunikationsverken.

Därest berörda förslag vinner riksdagens bifall, erfordras emellertid vissa av detsamma betingade ändringar i den vid tjänstepensionslagen för ordinarie tjänstemän vid kommunikationsverken fogade åldersförteckningen. Sålunda torde i förteckningen böra insättas följande nya befattningar, nämligen beträffande *postverket* i 26:e lönegraden kamrer, i 25:e lönegraden postmästare av klass 1 A och i 16:e lönegraden stationsmästare av klass 5, samtliga med en pensionsålder av 67 år, i fråga om *telegrafverket* i 10:e lönegraden kassör och i 8:e lönegraden kassör, båda med en pensionsålder av 67 år, ävensom i 7:e lönegraden inkasserare med en pensionsålder av 65 år samt beträffande *statens järnvägar* i 25:e lönegraden stationsinspektör av klass 1 A med en pensionsålder av 65 år. Vidare skulle följande i åldersförteckningen upptagna befattningar erhålla ändrade benämningar, nämligen vid *postverket* postmästare av klass 1 benämningen postmästare av klass 1 B och stationsmästare av klass 1, 2 och 3 benämningarna stationsmästare av klass 6, 7 respektive 8 samt vid *statens järnvägar* stationsinspektör av klass 1 benämningen stationsinspektör av klass 1 B. Slutligen torde ur åldersförteckningen böra utgå, vid *postverket* ur 24:e lönegraden befattningen kamrer och vid *telegrafverket* ur 7:e lönegraden befattningen kassör.

De av mig nu förordade ändringarna i 1920 års pensionslag synas lämpligen böra träda i tillämpning den 1 juli 1926.

För den händelse särskilda övergångsbestämmelser skulle erfordras med

anledning av de ifrågasatta lagändringarna, torde utfärdandet av sådana bestämmelser få ankomma på Kungl. Maj:t.

Departementschefen uppläser här efter ett inom kommunikationsdepartementet utarbetat förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk samt hemställen, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen berörda lagförslag till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.
